

М. Ю. СКВАРОК

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ З ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ

У статті розкриваються зміст та специфіка професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів з проектування одягу. В цьому процесі необхідно враховувати особливості майбутньої професійної діяльності, що здійснює інженер-педагог у професійно-технічному навчальному закладі (ПТНЗ).

Ключові слова: професійна підготовка, інженер-педагог, проектування одягу, креативні якості особистості, художньо-проектна діяльність.

М. Ю. СКВАРОК

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ С ПРОЕКТИРОВАНИЕ ОДЕЖДЫ

В статье раскрывается содержание и специфика профессиональной подготовки будущих инженеров-педагогов по проектированию одежды. В этом процессе необходимо учитывать особенности будущей профессиональной деятельности, осуществляемую инженер-педагогом в профессионально-техническом учебном заведении (ПТУЗ).

Ключевые слова: профессиональная подготовка, инженер-педагог, проектирование одежды, креативные качества личности, проектно-художественная деятельность.

M. Ju. SKVAROK

THE PECULIARITIES OF FUTURE ENGINEER-TEACHERS PROFESSIONAL TRAINING OF CLOTHES DESIGNING

The content and peculiarities of future engineer-teachers professional training of clothes designing are analyzed in the article. It is necessary to take into consideration the peculiarities of future professional activity which is realized by an engineer-teacher at vocational schools.

Keywords: professional training, engineer-teacher, clothes designing, personality's creative peculiarities, project-artistic activity.

Сучасне суспільство потребує фахових інженерів-педагогів, оскільки саме вони здійснюють підготовку робітничого потенціалу країни. Підготовка інженерно-педагогічних кадрів високої кваліфікації, здатних здійснювати соціально-професійну та виробничо-технологічну діяльність у ПТНЗ різних типів, є першочерговим, пріоритетним напрямом розвитку вищої школи, зазначено в Національній доктрині розвитку освіти України. Інженер-педагог швейного профілю сучасної професійної школи – це педагог, який добре знає всі процеси швейного виробництва, володіє методикою організації професійного навчання, є творчою особистістю, здатною розкрити творчий потенціал кожного учня.

Основні аспекти професійної підготовки інженера-педагога відображені у дослідженнях: С. Артюха, А. Ашерова, С. Батишева, А. Беляєвої, О. Маленка, Н. Ничкало, А. Пастухова, В. Мосолова, Е. Нероби, А. Сейтешева, О. Щербак (концептуальні засади та стратегія розвитку інженерно-педагогічної освіти); В. Бакатанової (відбір на навчання у педагогічному ВНЗ); В. Безрукової, Р. Горбатюк, О. Коваленко (педагогічне та дидактичне проектування в процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів); С. Бочарової, Е. Зеєра (психологічна підготовка студентів інженерно-педагогічного ВНЗ); І. Васильєва, Н. Кузьміної (структура професійно-педагогічної компетентності інженера-педагога); С. Гури (адаптація до навчання в інженерно-педагогічному ВНЗ); Т. Дев'ятьярової (індивідуалізація навчання майбутніх інженерів-педагогів); Л. Копалової (роль і місце здібностей в інженерно-педагогічній діяльності) тощо.

Згідно з Концепцією розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні, професійну діяльність інженера-педагога прийнято розглядати у вигляді двох самостійних складових: інженерної професійної та педагогічної професійної [1, с. 17]. Професія інженера-педагога

належить до групи професій, що функціонують одночасно у двох різних системах: «людина-техніка» і «людина-людина». Однак, на думку Е. Зеєра, «інженер-педагог» не означає «інженер» плюс «педагог», а творить нове поняття [2, с. 16].

Визначаючи специфіку інженерно-педагогічної професії, окреслимо головну місію інженерної та педагогічної діяльності: вона полягає у творенні матеріальної культури та прикладної науки, в результаті чого постає «технологічний добробут» людства; спрямовується на виховання, навчання й освіту людини, прилучення її до загальнокультурних цінностей. Звідси, інженерно-педагогічна діяльність – це інтегративне поєднання технічного й гуманітарного аспектів складного процесу професійного навчання і виховання.

Мета статті – окреслити особливості професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів з проектування одягу.

У сучасних умовах, коли новітні технології домінують у виробництві та ефективність соціально-економічних перетворень значною мірою залежить від інтенсивності інноваційних процесів у найрізноманітніших сферах професійної діяльності, як ніколи раніше стала актуальною потреба у фахівцях з яскраво вираженим творчо-особистісним потенціалом, удосконаленням їх професійної підготовки й пошуком нестандартних шляхів реалізації педагогічних умов з метою підвищення професійної якості підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Необхідною передумовою створення нових технологій в процесі проектування одягу є оновлення теоретико-методологічної бази цього процесу – від ідейного задуму моделей до виготовлення проектної продукції. Такий підхід потребує активного освоєння сучасних наукових засобів проектування одягу, що склалися на стику фундаментальних та прикладних наук і мистецтва.

Сучасні філософи, соціологи, культурологи вважають, що ми живемо в епоху зміни цивілізацій: індустріальна цивілізація змінюється новою «постіндустріальною епоєю», «інформаційною цивілізацією», «ноосферою», «екологічною цивілізацією». Формування нових основ світосприйняття, зміна мислення, пріоритетів і цінностей зумовлює перехід до нового етапу буття людини. У зв'язку з цим виникають нові вимоги і тенденції до розвитку моди та сучасних професій, пов'язаних із нею, а саме: художник-модельєр, дизайнер одягу, імідж-мейкери, тренд-скаути, креати тощо. Мода вважається найважливішим фактором еволюції не тільки костюма, а й сучасного суспільства загалом.

Розвиток швейної промисловості характеризується застосуванням комплексно-механізованих потоків, електронно-обчислювальної техніки для виготовлення ескізів, розкладок лекал і нормування витрат матеріалів, автоматизованим конструюванням та моделюванням одягу, технічним переоснащенням операцій технологічної обробки виробів, впровадженням нових технологій. Відображення названих шляхів оновлення швейного виробництва у змісті та процесі вивчення проектування одягу з врахуванням з одного боку, соціально-економічних, культурно-освітніх потреб суспільства, а з іншого – рівня сформованості індивідуальних особливостей, інтересів, нахилів студентів, є необхідною умовою розвитку їх художньо-конструкторських та технічних здібностей [3].

Психологи і педагоги, які вивчали різні аспекти навчально-виховного процесу в середній і вищій школі, нагромадили цінні результати, які можуть бути використані для дослідження методичних аспектів підготовки майбутніх спеціалістів.

Проблема підготовки майбутніх інженерів-педагогів з проектування одягу є порівняно новою, оскільки готувати таких спеціалістів у ВНЗ III–IV рівнів акредитації почали значно пізніше, ніж учителів технічної праці. Існує чимало невирішених проблем, усунення яких значною мірою сприятиме оптимальній підготовці вказаних фахівців. Хоча вона ведеться в деяких педагогічних ВНЗ, донині немає науково-обґрунтованих навчальних програм із дисциплін цієї спеціальності. Кожен факультет працює за самостійно розробленими програмами, які не завжди адаптовані до вимог педагогічних вузів.

Ця проблема ускладнюється й тим, що студенти суттєво відрізняються рівнем базових для цієї спеціальності знань, умінь, навичок. За одними і тими ж планами навчаються випускники ПТНЗ, які мають певний досвід роботи у швейному виробництві, та випускники загальноосвітніх шкіл, у яких початкова підготовка з проектування одягу значно нижча. При такому діапазоні початкових знань, умінь і навичок не реалізуються диференційований та

індивідуальний підходи до професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, не забезпечується достатньо творче спрямування їхньої навчальної діяльності.

Факультети педагогічних вузів, що здійснюють підготовку інженерів-педагогів, відчувають дефіцит навчально-методичної літератури з проектування одягу. Спостерігається недостатній взаємозв'язок психолого-педагогічних, методичних і спеціальних дисциплін, спрямованих на покращення технологічного процесу, управління виробництвом, раціоналізаторство та винахідництво.

Швидкий розвиток індустрії моди, нові методи проектування та формоутворення костюма, зумовили необхідність сучасних вимог до фахової підготовки інженерів-педагогів. У процесі проектування одягу необхідними якостями, що сприяють пошуку інноваційних, нестандартних рішень під час розробки творчих проектів, є креативні якості особистості, які забезпечують творчо-пошукове спрямування навчальної діяльності [4]. Лише креативно розвинута особистість інженера-педагога зможе створити освітні умови для розвитку активної творчої навчально-виховної діяльності учнів.

У процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів з проектування одягу важливою умовою є визначення змісту і структури організації художньо-проектної діяльності, яка на кожному етапі виконання повинна сприяти удосконаленню та розвитку креативного потенціалу особистості.

Художньо-проектна діяльність у процесі створення одягу спонукає студентів до пошуку оригінальних, нестандартних творчих ідей, що стимулює їх до постійного інтенсивного аналізу та синтезу інформаційних джерел з метою створення художнього образу майбутньої моделі одягу відповідно до поставленого творчого завдання. Під час пошуку вирішення проектного завдання та пошуку художніх засобів передачі творчої концепції студенти знаходять і уточнюють особистісні можливості процесу проектування одягу. Прагнучи до удосконалення середовища через втілення своїх ідейних задумів, вони мимоволі пізнають себе, власні недоліки, починають шукати способи їх виправлення та самостійно нестандартними шляхами вдосконалюють професійні здібності в проектно-художній діяльності.

Фахова підготовка майбутніх інженерів-педагогів з проектування одягу надасть очікуваний корисний результат у разі, якщо студент володіє розвинутим художньо-образним мисленням, має необхідний обсяг знань і умінь в галузі дизайну одягу, має інтуїцію, уяву, гарну пам'ять, розвинутий естетичний смак. У процесі художньо-проектної діяльності студентам необхідно придумувати, фантазувати не взагалі, а на задану тему, вміти побачити й чітко сформулювати творче завдання, швидко обирати достатню кількість ідей за обмежений час, навчитись знаходити оригінальні і навіть неймовірні способи вирішення заданої проблеми.

Зміст та структура моделі організації художньо-проектної діяльності сприятиме формуванню таких специфічно професійних якостей, як: цілеспрямоване розуміння навколишнього середовища (порівняння, зіставлення, розкриття подібності і неоднаковості предметів і явищ); виокремлення головного і другорядного не лише в речах, а й в оточуючому середовищі; сприймання залежності елементів зображення, пов'язаних між собою засобами композиційного формоутворення одягу; здібності аналізувати і синтезувати в художньому образі реальні предмети і явища на основі співставлення і пошуку далеких та близьких аналогій та ін., що сприяє розвитку спеціальних професійних якостей майбутнього інженера-педагога.

Спеціально організована художньо-проектна діяльність повинна орієнтуватись на розвиток креативних якостей майбутніх фахівців, спрямовувати студентів на такі особистісні прояви: самостійно усвідомлювати і порушувати проблеми; пропагувати значну кількість ідей за обмежений час; володіти навичками самостійного пошуку оригінальних, нестандартних шляхів вирішення творчого завдання, подальшого втілення задуму в реальний продукт; досконало володіти всіма спеціальними знаннями, вміннями та навичками проектування одягу; знаходити особистий стиль у професійній діяльності тощо.

Організація художньо-проектної діяльності з метою розвитку професійних та креативних якостей майбутніх фахівців, що реалізуються в сучасних інноваційних педагогічних технологіях, ґрунтується на гуманістичному особистісно-орієнтованому підході до її проектування. Основними з педагогічних технологій є: проблемне і розвиваюче навчання,

діалогічні форми роботи, різні форми співробітництва, елементи дослідницького і концентрованого навчання, спеціалізовані методи педагогіки творчості [4].

Для успішної професійної підготовки з проектування одягу майбутній інженер-педагог повинен володіти певними якостями: захопленістю; гарною пам'яттю; умінням зосередитися, піти в себе; умінням чітко і логічно формулювати свої думки, завдання, висновки, припущення; умінням просто думати про складні речі, міркувати про них у термінах, зрозумілих співрозмовникові; високою інтенсивністю генерування ідей, ретельним їх фільтруванням; умінням за уривчастими даними синтезувати загальну картину; творчою розкутістю, умінням легко мислити; умінням критично оцінювати результати досліджень, особливо своїх; широким науковим світоглядом ознайомлення з науковими результатами в суміжних галузях; високим рівнем естетичної культури та ін.

Інженер-педагог є професійно-педагогічним працівником закладу професійної освіти, який виконує функції професійного навчання і виховання учнів. Він забезпечує виконання вимог державного освітнього стандарту, навчального плану, програми виробничого навчання, безпосередньо відповідає за рівень професійної підготовки, дотримання норм і правил безпечного здійснення роботи з учнями [5].

Нині існують певні суперечності, які характеризують умови підготовки інженерів-педагогів з проектування одягу, що можуть бути представлені на рівні вимог соціуму, ринку праці, освітньо-професійної кваліфікації інженера-педагога та рівні методики і технології професійної підготовки майбутніх фахівців інженерно-педагогічного профілю з проектування одягу.

На рівні сучасних вимог соціально-економічного прогресу і ринкових відносин існують суперечності між:

- вимогами працедавця, суспільства і держави, що стоять перед професійною підготовкою майбутнього інженера-педагога, та можливостями забезпечити сучасний рівень підготовки традиційною системою професійної освіти у вищій школі;
- потребою в інженерах-педагогах, чия підготовка відповідає сучасним соціально-економічним умовам, ринковим відносинам, та можливістю забезпечити масштаби такої підготовки;
- системою вимог у межах державного освітнього стандарту з підготовки інженерів-педагогів та відповідністю реальним вимогам їхньої підготовки до професійно-педагогічної діяльності.

На рівні вимог до особистісних якостей інженера-педагога з проектування одягу існують суперечності між:

- потребою реальної професійно-педагогічної практики у творчо працюючих інженерах-педагогах, здатних до самостійної перетворюючої діяльності, та переважанням підготовки професійно і соціально пасивних випускників ВНЗ;
- кваліфікаційними вимогами до інженера-педагога і затребуваними сучасним ринком праці екстрафункціональними кваліфікаціями (професійна мобільність, винахідливість, конкурентоспроможність та ін.).

На рівні вимог до процесу професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів з проектування одягу існують суперечності між:

- необхідною спрямованістю професійної підготовки на розвиток особистісно-професійних здібностей і якостей майбутніх інженерів-педагогів та існуючою системою методичного і технологічного забезпечення процесу підготовки;
- необхідністю продуктивного характеру навчання, як головного чинника розвитку системи професійно-технічної освіти, та консерватизмом системи вітчизняної освіти.

Вказані суперечності мають тенденцію до поглиблення, чому сприяють такі чинники соціально-економічного характеру, як економічна нестабільність, зменшення фінансування соціальної сфери, скорочення виробництва, зростання безробіття, девальвація статусу інженера-педагога, зниження соціальної захищеності педагогічних працівників та ін. Однак, ґрунтуючись на вимогах до випускника інженерно-педагогічного вузу, загальній логіці підготовки фахівця інженерно-педагогічного профілю з проектування одягу і наявній практиці

передових систем освіти, можна стверджувати, що чинниками, котрі визначають якість процесу професійної підготовки у ВНЗ, є сформовані професійні знання, вміння і навички та якості у студентів [5].

Отже, професійна підготовка інженерно-педагогічних кадрів з проектування одягу згідно з сучасними потребами суспільства, зростаючими обсягами наукової і технічної інформації повинна полягати в оволодінні методами самостійного пошуку, аналізу і синтезу процесів та суспільних явищ. Удосконалення професійної підготовки інженерів-педагогів дозволить знайти оптимальні способи вирішення існуючих суперечностей між стрімким розвитком суспільства, змінами, що відбуваються в державі, та рівнем підготовки фахівців інженерно-педагогічного профілю у вітчизняних ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні / за ред. О. Е. Коваленко. – Х.: УПА, 2004. – 22 с.
2. Зеер Э. Ф. Профессионально-образовательное пространство личности: [монография] / Э. Ф. Зеер. – Екатеринбург: Рос. гос. проф.-пед. ун-т; Нижнетагил. гос. проф. колледж им. Н. А. Демидова, 2002. – 126 с.
3. Пермінова А. Особливості методики професійного навчання майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю / А. Пермінова // Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. праць. – Вип. XLVIII. – Слов'янськ: СДПУ, 2009. – 67–71 с.
4. Шкворець О. В. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до моделювання і проектування одягу: автореф. дис. канд. пед. наук. – Чернігів, 2011. – 24 с.
5. Кулешова В. В. Особливості професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у вищому навчальному закладі / В. В. Кулешева, В. В. Мальована. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pipo/2010_26-27/10kvvdme.pdf